

Силсилаи тарбияи фарзандон, қисми
бистум: Асоси аввали ақидаи, поярезии
ақидаи исломӣ ва талқини калимаи
ТАВҲИД

سلسلة تربية الأولاد، القسم العشرون: عن الأساس العقدي
الأول وهو تلقين الطفل لكلمة التوحيد

< Тоҷикӣ - Tajik - الطاجيكية >

Таҳия: Ҳақназаров Тоҳир

إعداد: حقنظراو طاهر

Силсилаи тарбияи фарзандон, қисми бистум: Асоси аввали ақидавӣ, поярезии ақидаи исломӣ ва талқини калимаи тавҳид

Имом Ғазолӣ (р) ба ақидаи кӯдак таваҷҷӯҳи хоссе намуда, волидайнро нисбат ба талқини он аз ҳамон ибтидои рушду нумӯяш ташвиқ карда, мегӯяд: *«Бидон, ки он чӣ дар бораи маънову мафҳуми ақида баён намудем, лозим аст, ки ақида аз ибтидои рушду нумӯи кӯдак ба ӯ талқин шавад, то ин ки онро ба хубӣҳифз кунад, сипас маънои он батадриҷ ва ба дунболи матлаб баъд аз матлаб барояш кашфу равшан гардад, ба қалбаш нуфуз кунад. (Ва меафзояд:) Волидайн дигар ниёзе надоранд ба ин ки онро бо далелу бурҳон собит намоянд, магар ба андозаи кофӣ ва дархури фаҳм ва лузум аз қабилӣ нишон додани ашёву шаклҳое, ки шакку шубҳаи ӯро бартараф месозанд»*.¹

Бинобар ин, ақидаи дурусту устувор он аст, ки дар даврони кӯдакӣ бидуни овардани далелу бурҳон дар қалби кӯдак ҳосил шавад. Ин худ як фазлу лутфи Худованд аст нисбат ба инсон, ки талқини имону ақидаи исломӣ ба фарзандон дар ибтидои рушду нумӯи онон ниёзе ба ироаи далелу бурҳон ҷиҳати субути он нест, балки ҳамон муҷарради талқин кофӣ аст. Пас барои нуфузи ақида ва мустаҳкам шудани он дар қалб ҳеч лузуме надорад, ки инсон барои тақвияту устувории он ба фанни чадалу мубоҳиса ва ба равиши муколамаву машғулиятҳои дигар рӯй биоварад ва онро бидонад, балки кофӣ аст шахс барои исботи ақидаи исломии худ (дар ҳадди имкон) ба хондани Қуръону тафсири он, ба мутолиаи аҳодису дарки маънии онҳо ва ба баргузории ибодатҳову ба ҷой овардани воҷиботи динии хеш бипардозад, то ба

¹. «Эҳёул-улум». – Ҷ 1, боби ақида.

василаи шунидани далелҳову бурҳонҳои қотеъи Қуръон, дар асари шавоҳиду намунаҳои аҳодису натиҷаҳои мусбати онҳо, ба воситаи тобиши анвори ибодот ва соири воҷибот ақидаи исломӣ дар қалбу замираш устувору собит гардад...

Ин ба хотири он аст, ки ҳар кӯдаке, таваллуд мешавад, бар фитрати имон ва пазириши ақидаи исломӣ ба дунё меояд. Чӣ гуна ин тавр набошад, дар ҳоле ки Худованд мефармояд:

﴿وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِنْ بَنِي آدَمَ مِنْ ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۗ﴾

قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ ﴿۱۷۲﴾ [الاعرف: 172]

«Ва чун Парвардигори Ту фарзандони Одамро аз пушти одамизодагон падидор кард² ва онҳоро бар худашон гувоҳ гирифта (ба онҳо хитоб карда гуфт:) «Оё Ман Парвардигори шумо нестам?» Гуфтанд: «Оре, ҳастӣ, гувоҳӣ медиҳем», то рӯзи қиёмат нагӯед: «Ҳамоно мо аз ин беҳабар будем...»»³

Худованд ояти болоро ба василаи ҳадиси қудсии зер ба гунае возеху равшан баён намуда, мефармояд: *«Бегумон, Ман бандагонаро поку ҳақгаро офаридам, (аммо) шайтонҳо омаданд ва эшонро муҳосира намуданд, аз дину оини худ дур ва мунсариф сохтанд ва он чиро, ки барои эшон ҳалол гардониданд будам, бар онон ҳарому нораво гардониданд».*

Мулло Алӣ Қорӣ дар шарҳе, ки бар «Муснад»-и Абуҳанифа навиштааст, дар тавзеҳи ҳадиси: *«Куллу мавлудин юладу ала-л-фитрати»*, меғӯяд: *«Ҳар кӯдаке, ки таваллуд мешавад, бар фитрати*

². Рӯзи мисоқ аз Одам фарзандони ўро пайдо кард ва аз онҳо зуррияшонро ба тартибе, ки минбаъд ҳаст, амалӣ намуд.

³. Сураи Аъроф, 7: 172.

шинохти тавҳид ва истеъдоди пазириши Ислом ба дунё меояд. Маънои он ин аст, ки агар кӯдак баъд аз ба дунё омаданиш ба ҳамон ҳолати табииву фитрии худ гузошта шавад, қатъан ҳеч роҳеро ҷуз роҳи имону Ислом ба тариқаи эҳсону некӯкорӣ интиҳоб нахоҳад кард, ба хотири ин ки бар ҳамин роҳ ва бар истеъдоди пазириши Ислому аҳкоми исломӣ офарида шудааст. Пас, агар бар он фитрат гузорида шавад, ҳатман бар он пойбанду боқӣ мемонад ва ҷуз он чизи дигареро ихтиёр нахоҳад кард».

Қавли дигаре гуфтааст: «Маънои он ин аст, ҳар кӯдаке, ки таваллуд шавад, бар истеъдоди шинохти Худо ва иқрору эътироф ба яктоии Худованд ба дунё меояд. Бинобар ин, ҳар фарде аз афроди инсон иқроркунандаву эътирофкунанда аст ба ин ки Худованд офаринандаву созандаи ҷаҳони ҳастӣ аст». Ва ин таъбир бо қавли Абуҳанифа мутобиқат дорад, ки мегӯяд: «Бар ҳар фарди болиғу мукаллаф воҷиб аст, ки Худовандро ба муҷарради ақли худ бишиносад, бо ин ки ба беъсати пайгамбарон огоҳӣ надошта бошад».

Вақте дар саҳифаҳои Қуръон ба диққат тааммул намоем, ба хубӣ дармеёбем, ки тамоми пайгамбарон ба солимии ақидаи фарзандонашон бисёр тавачҷӯх намудаву ба дурустиву солимии он эҳтимоми зиёде варзидаанд, аз он ҷумла мехонем:

﴿وَوَصَّىٰ بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يٰبَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ

مُسْلِمُونَ ﴿١٣٢﴾ [البقرة: ١٣٢]

«Иброҳим писаронашро ва Яъқуб (низ фарзандонашро) ба ин калима тавсия карданд: «Эй фарзандони ман! Ҳамоно Худо

барои шумо ин динро баргузидааст, пас, аз ин ҷаҳон намеравед, магар (ин, ки шумо) мусалмон шуда [бошед]!».⁴

Ва Луқмон низ писарашро зери назар қарор дода, муҳофизат мекунад ва ӯро супориш карда, мегӯяд:

﴿يَبُنِيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ

يَأْتِي بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ﴾ [لقمان: ١٦]

«Эй писараки ман! Ба дурустӣ, ки агар (кирдоре)ҳамсанги донаи хардале бошад, пас дар миёни санге, ё дар осмонҳо ё дар замин бошад, (ба ҳар ҳол) Худо онро ҳозир мекунад, зеро Худованд бисёр дақиқу огоҳ аст».⁵

Чунонки мулоҳаза мешавад, сураи «Ихлос» эътиқоди ақлиро муҷассам сохтааст ва ҳамчунин сураи «Кофирун» эътиқоди амалиро низ муҷассам кардааст, ки ҳардуи онҳо аз сураҳои кӯтоҳи Қуръонанд, ки перомуни ақида баҳс мекунанд. Ва ин худ намоёнгари лутфи илоҳӣ нисбат ба кӯдакон аст, то ин ки ба осонӣ ин сураҳои кӯтоҳро ҳифз кунанд, кӯдаконе, ки ба воситаи хурдсолӣ ва ибтидои рушди ҷисмиву зеҳнии худ бо дигарон фарқ доранд...

Илова бар он, Пайғамбари ақрам (с) низ ба кӯдакон тавачҷӯҳи зиёд доштанд, ба гунае ки пайваста ононро ба сӯи Ислом даъват мекарданд, барои сохтани насли дуруст ва боимон заҳмат мекашиданд. Чунонки Алӣ ибни Абутолибро дар канори худ парвариш намуда ва ҳанӯз ба синни даҳсолагӣ нарасида буд, ба даъвати ӯ Ислом овард. Ҳатто ҳангоме, ки ба

⁴. Сураи Бақара, 2: 132.

⁵. Сураи Луқмон, 31: 16.

мулоқоту аёдати кӯдакон мерафтанд, ононро дар ҳузури падаронашон ба сӯи Ислом даъват мекарданд.

Абдурраззоқ дар китоби Мусаннаф ривоят кардааст: *«Як нафар яҳудӣ, ки ҳамсоия Расули Худо (с) ва ҷавоне хуширафтор буд, бемор шуд, Расули Худо (с) ҳамроҳи асҳоби худ ба аёдати ӯ рафтанд ва он ҳазрат (с) ба ӯ гуфтанд: «Оё шаҳодат медиҳӣ, ки ҳеч маъбудӣ баҳаққуз Аллоҳ нест ва Муҳаммад расули ӯст?»*. Ин фард нигоҳе ба падараш кард ва худӣ ӯ ва падараш ҷавоб надоданд. Расули Худо (с) барои бори дуюм ва сеюм он ҷумларо такрор карданд. Саранҷом, падараш дар мартабаи сеюм гуфт: *«Бигӯ он чиро, ки Расули Худо (с) мегӯяд»*. Пас он ҷавон гуфтаи Расули Худо (с)-ро ба забон ронд ва баъд вафот кард. Яҳуд хостанд ҷасади ӯро бардоранд ва дафн кунанд, аммо Расули Худо (с) фармуданд: *«Мо ба ғуслу кафани он аз шумо шоистатарем»*. Пас, Расули Худо (с) ҷасади ҷавони яҳудиро шуста, кафан намуданд ва ӯро хушбӯ сохта бар вай намози ҷаноза хонданд.⁶

Салафи солеҳ низ ба даъват намудани кӯдакон ба сӯи Ислом эҳтимомӣ хоссе меварзиданд ва рӯи он таъкид мекарданд. Мегӯянд: *«Умар ибни Хаттоб (р) дар сарзамини Араб намегузошт шахси насронӣ, ё яҳудӣ фарзанди худро насронӣ, ё яҳудӣ гардонад. Чунонки марде аз Бани Тағлиб назди Умар ибни Хаттоб омад ва Умар ба ӯ гуфт: «Дар даврони ҷоҳилият барои шумо баҳрае буд ва акнун низ баҳраи худро аз Ислом даргиред. Пас, Умар ибни Хаттоб бо онон мусолиҳа кард бар сари ин ки бояд ҷизяи бештар бипардозанд ва кӯдаконро насронӣ накунанд»*.⁷

Умар ибни Хаттоб ин корро ба пайравӣ ва иқтидо аз ин амали Пайғамбари акрам (с) анҷом дод, ки Алӣ ибни Абутолиб (р) гуфт:

6. Ба ривояти Абдурраззоқ дар «Мусаннаф». – Ҷ. 6.. – С. 34.

7. Нақл аз «Мусаннаф»-и Абдурраззоқ. – Ҷ. 6.. – С. 50.

«Ман шоҳид будам, ки Пайгамбари акрам (с) бо як нафар насронӣ аз Бани Тағлиб мусолаҳа карданд бар сари ин ки фарзандонашонро насронӣ накунад ва агар чунин кореро бикунанд, бо онон аҳду паймоне нахоҳанд дошт». Алӣ ибни Абутолиб (р) гуфт: «Агар фурсат медоштам бо онон меҷангидам».⁸ Ва ин Муҷоҳид буд, ки ба ғуломи худ Ҷарир, ки насронӣ буд, мегуфт: «Эй Ҷарир! Мусалмон шав!» Сипас Муҷоҳид гуфт: «Ин чизе аст, ки ба қавми яҳуду насоро гуфта мешуд».

Оре, умед аст зикри ин матолиб раҳнамоие бошад барои наслҳои оянда ва ҳушдоре бошад ба сарпарастон, мураббиён, фармонравоён ва уламои онон, ки ба кӯдакону навҷавонон ба таври ҷиддӣ тавачҷӯху муроқибати комил бинамоянд ва ононро ба ҳоли худ раҳо накунад, то ин ки дар маърази вазиши гирдбоди инҳирофу табоҳӣқарор нагиранд ва дар оғӯши мулҳидону мубаллиғони куфру беимон наафтанд.

Эй кош, уммати исломӣ ба худ меомад ва афроди он амалан ва бо ҷиддияти комил фарзандони худро аз ҳамон ибтидои кӯдакӣ тарбияи исломӣ мекарданд ва бо Қуръону аҳодис ва ба раҳнамоиҳои инсонсози онҳо ошно месохтанд ва эшонро ба анҷоми ибодатҳо ва адои воҷибот ва ба парҳез аз манҳиёту аъмоли нораво одат медоданд!...

⁸. Нақл аз «Мусаннаф»-и Абдурраззоқ. – Ҷ. 6.. – С. 123.

